



Pistafiist

2009. május • III. évfolyam, 5. szám

Közéleti Civil Hírmondó

Ára: 100 Ft

„A legnagyobb szerelmem a családom...”

A közelmúltban – hosszú évek mulasztását pótolandó – felkerestük Maróti Istvánt, akit igazából nem is szükséges bemutatni az olvasóknak. Megkérdeztük tőle, hogy mi a titka, hogy valaki örökké fiatal tud maradni, és egy életen át nem tud szert tenni haragosokra és még ő is toleráns mindenkivel.

– Pista bácsi, mi indított el téged a futás végtelen útján?

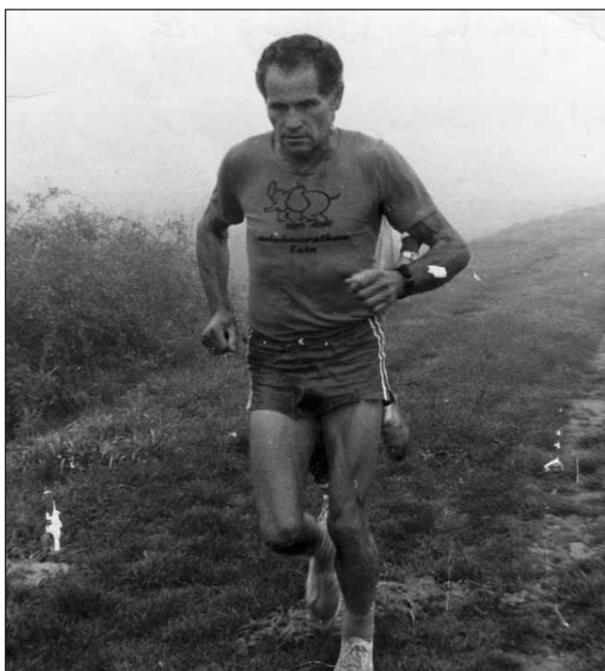
Általános iskolás koromban a testnevelő tanár bácsi, akit Péntes Miklósnak hívtak, fedezett fel bennem egy nagyon fontos tulajdonságot, a gyorsaságot, ami nálam kitartással is párosult. A tanár bácsi minden játékosnak megtalálta a helyét a focipályán, azoknak is, akik nem tudtak, vagy nem szerettek annyira futni. Igaz, hogy magam sem szerettem még akkor annyira a futást, nálam a labdarúgás volt akkoriban az első. Középhátvéd lettem, ma is az a véleményem, hogy itt nagyon fontos a gyorsaság, csak a helyezkedés nem elegendő.

De nem akarok itt maradni a futbalnál, a lényeg az, hogy Miklós bácsi felfedezte, hogy az átlagnál gyorsabb voltam. Rábészelt, hogy felvisz engem egy futóversenyre úttörő kategóriában – akkor 11-12 éves voltam. 1500 méteren tervezte, hogy megmértesse engem. Mondtam neki, hogy nem akarok én futó lenni, Tanító Bácsi, de aztán elfogadtam az invitálását, taktikai utasításokkal látott el. Elmondta, hogy ha gyorsan is tudsz futni, azért ne szaladjál az elején nagyot, tartalékolj a végére is, ott hajrázz. Egyet nem sikerült lehajrázni, második lettem. Ebben az országos úttörő kategóriában nem kis dolog volt másodikként lenni. Az az oklevél, amit akkor kaptam, azóta is megvan, nagyon nagy élmény volt számomra.

Mindezzel együtt Péntes Miklós bácsi sem tudott a labdarúgástól eltántorítani. Azt szerettem legjobban, az volt az én egyik szerelmem, bár van még több is, nagyobb is, ezekről majd később... 13 éves koromban a 7-8. osztályosok közé beavazsáltak az iskolaválogatottba. Ott is a gyorsaságomat kamatoztattam. Én futós játékos voltam, nem is okoztam csalódást.

Mikor kijártam az iskolát, munkahelyet kerestem magamnak. Nem voltunk gazdagok soha életünkben, de a szüleim nem akarták, hogy dolgozni menjek, hanem inkább tanuljak. Nagyon családcentrikus vagyok mind a mai napig, kijelenttem, hogy ezekben a nehéz időkben – a második világháború után vagyunk – én inkább dolgozom és pénzt keresek. Ezt is csináltam egészen 18 éves koromig. Kubikus munkát végeztem, a föld alatt is dolgoztunk a Várban. De aztán elhatároztam – mivel szerettem az autókat –, hogy megtanulok vezetni. Erre ekkor nyílt meg az alkalom. Dél-

utáni tanfolyamra jártam, délután négytől este kilencig, tizenöt héten át, kivéve a hétvégéket. Remek tanáraim voltak, ők írták akkoriban a KRESZ és a műszaki ismeretek tankönyveit.



„Olimpiai Napok” Sportnapok, Zagyva-gát – 1988

Úgy kezdtem el vezetni, hogy már az első héten beültetek egy háború előtti Renault 3 teherautó volánjához. Mondtam neki, hogy elnézést oktató úr, én még nem vezettem autót. Erre ő azt válaszolta, hogy mindegy, azért jött, hogy megtanulja. Olyan pozitívan állt hozzám, ami szinte hihetetlennek tűnt abban az időben. Elég tanulékony voltam ebben a dologban, két nap után már nem recsegett a sebváltó, és egészen normálisan mentem.

Egy Opel Blitz-cel még dolgozni is elmentünk az oktatómmal esténként. Szenet, fát vettünk fel, amit vagy az ő rokonságához, vagy lakótelepekre vittük, ahol eladtuk. Szóval így lettem én sofőr.

– Budapesten tanultál vezetni és ott is éltél?

Munkásszálláson laktam, hétvégénként hazajártam, mert én és a szüleim is tősgyökeres fényszarusiak vagyunk. De nem akarom hosszúra venni, megszerettem a sofőrséget, 41 évig csináltam balesetmentesen. A mai napig kb. 3 millió kilométert vezettem.

– De visszatérve a futásra, mert ezt az oldaladat ismeri itt Fényszaruson mindenki, mikor kezdted edzeni, tudatosan készülni ezekre a futóversenyekre?

Általános iskolában a testnevelés órákon gyakoroltunk és még a hétvégén is összehívtak minket a tanár bácsi. Áldozott ránk időt még az ünnepeken is. Amikor Pesten dolgoztam, akkor kértem egy focilabdát a szertárostól, felvittem magammal, és munka után még télen is fociztunk a társaimmal. Mert amikor hazajöttem a hétvégére, szombatként gyakran meccsem volt, és erre készülni kellett. Mindig kerestem arra alkalmat – vagy így vagy úgy, hogy az erőnlétem jó legyen. Két évig biciklivel jártam dolgozni Hatvanba és Jászberénybe. Reggel 6-kor indultam, akkoriban 16-18 órát is dolgoztunk és utána habbicikliztem. Kemény idők voltak,

de én szerettem. A felkészülésekben nagy szerepe volt a tornának is, vagy ahogy ma mondják, a gimnasztikának. A bokámtól a nyakamig minden ízületemet átmozgattam.

Katonakoromban NB III-ban játszottam, ami nekem nagyon szép emlék volt. Amikor leszereltem, itthon folytattam, de megkeresett a jászberényi Vasas vezérkara, hogy igazoljak hozzájuk. Az átigazolás előtti mérkőzésen egy becsúszásnál a térdem úgy megsérült, hogy azt hittem, hogy számomra egy életre vége a labdarúgásnak. Természetesen így elúszott az NB II-be való igazolás lehetősége is. Ezután 2.5-3 évig csak erősítettem magam, elsősorban kerékpározással edzettem a térdszalagjaimat.

Amikor eltelt ez a kb. 3 év, befűzött a helyi focicsapat vezetője, hogy vállalkozz edzősködéssel. Először valóban csak ez volt, de amikor egyszer a bajnokságban vezető Jászakisérhez látogattunk, nem volt ki a csapat, és az egyik játékosom igazolásával beálltam centerhalfot játszani. Világraszóló diadal lett a vége, még az újság is megírta, hogy döntetlent értünk el. Majdnem 40 éves koromig még játszottam a csapatban, ezután pedig egy évet még Szabó Laci mellett ültem a kispadon. Egyszer-egyszer beálltam, de már ez nem volt igazán nekem való.

Ebben az időben, a 70-es évek vége felé, talán 1977-ben „A televízió és a rádió kocogónapja” elnevezéssel rendeztek futóversenyt Budapesten hétfévente. Volt, hogy havonta egyszer, de olyan is, hogy többször. Az egyiket kipróbáltuk magunkat Szászi Jóskaival. Ezek rövidtávú, 2-3 km-es versenyek voltak, amiken több százan indultak. Megszerették az emberek, egyre többen indultak, a nevet is megváltoztatták, végül Futapest lett az egyik versenyből, 12 km-es lett a távja (ezt azóta is megrendezik). De Jóskaival kinőttük magunkat ezekből a versenyekből, elhatároztuk 1983-ban, hogy kezdjünk el a maratoni távra edzeni. 1987-ig félmaratonokat futottunk, kétszer futottunk 42 km-t is, de a tervezett maraton még messze volt. Az első maratonunkra való felkészülés közben Jóska rosszul lett, az időjárás se segített minket, esett és hideg volt. Ő ekkor meg is fogadta, hogy soha többet ekkora futást, de én folytattam tovább.

Az első versenyem nagyon emlékezetes maradt, mert előző este busszal bulira kellett vinnem az Orion vezetőjét, és csak hajnali 4 órakor értünk haza. Éppen csak annyi időm maradt otthon, hogy rendbe szedjem magam, és már indultam is a versenyre alvás nélkül, amit sikeresen teljesítettem is. Olyan gyorsan regenerálódtam, hogy másnap már kutya bajom sem volt, mentem dolgozni.

Most ott tartok, hogy 91-92 – össze kéne már számolnom – maratoni futást teljesítettem. 17 évig jártam a bécsi maratoni futásra, voltam Berlinben, közben triatlonoztam is, vasi vasember vagyok. Mellette szeretek teniszezni, asztaliteniszezni, de számomra minden sport szeretnivaló. Táttára 1983 óta járok futni, egyet se mulasztottam azóta. Az országban összesen öten vagyunk, akik a kezdetektől fogva lefutjuk ezt kb. 14 km-t.

– Pista bácsi, ezek után akkor mi is a te legnagyobb szerelmed?

A legnagyobb szerelmem, az igazi szerelmem a Család. Ide tartoznak vejeim, lányaim, unokáim és a kedves feleségem. Nagyon szeretem a jó embereket. Még a rosszakkal is tudok beszélgetni. De méltányolják is, hogy így állok hozzájuk. Ezt a magánéletemből mindenáron el szerettem volna nektek mondani, hogy nem minden a sport. Szeretném, ha ez az írás úgy jelenne meg, hogy az emberek ne-hogy azt higgyék, én ezt dicsekvésként mondtam el. De én azért büszke vagyok arra, amit a magam erejéből elértem.

Ez a kis beszélgetés álljon példaként fiatalok és középkorúak előtt, hogy minden körülmények között – ha elég elszánt és erős az ember – talpon lehet maradni, és lehet eredményeket elérni. De ehhez elengedhetetlenül szükséges a család támogatása.

Dr. Palencsár Csaba, Matécsa László Csaba, Pető István



Állnak: Palkovics Béla, Rusai Pál, Rác Sándor, Zsolyomi János, Farkas Gyula, Borbély Sándor, Cseszkó Őcsi bácsi (svájci sapkás szertáros) Ülnek: Farkas Kálmán, Maróti István, Gazsó László, Gergely István, Varga József (kapus), Gál János Kb. 1961-1962



Jeles évfordulók

Május

105 éve hunyt el Jókai Móric (Révkomárom, 1825. február 18. – Budapest, 1904. május 5.) regényíró, a „nagy magyar mesemondó”, az MTA tagja. A pápai református kollégium önképző körében kötött barátságot Petőfi Sándorral. Bár Kecskeméten jogi végzettséget, majd Pesten ügyvédi gyakorlatot szerzett, 1844-ben, első regényének, a *Hétköznapiak* sikere után az írásnak szentelte életét. Az 1848-49-es forradalomban és szabadságharcban tevékeny részt vállalt: segítette a 12 pont megfogalmazásában, nemzetőrnek állt, a Pesti Hírlap és az Esti Lapok hasábjain Habsburg-ellenes írásokat publikált, küldöttségben járt a bécsi felkelőknel és a hivatalos lap társszerkesztőjeként Debrecenbe is elkísérte a menekülő kormányt. A bukás után bujkálnia kellett, de végül kegyelmet kapott. Az 1850-es évektől nagyon sok regényt írt és óriási népszerűsége tette szert. Jókai Mór regényei alapvetően romantikus stílusúak, de emellett gyakran találkozhatunk népi- ill. realista elemekkel.

100 éve született és 65 éve hunyt el Radnóti Miklós (Budapest, 1909. május 5. – Abda, 1944. november 9.) magyar költő, műfordító. Csehországban kereskedelmi végzettséget szerzett. 1930-ban megjelent első verseskötete és a szegedi egyetemen magyar-francia szakon kezdte meg tanulmányait, egyik alapítója a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának. Szegeden újabb két kötete jelent meg. 1934-ben bölcsészdoktorrá avatták, majd tanári oklevelet szerzett. Sorra jelentek meg versei, műfordításai. 1940 szeptemberétől munkaszolgálatos volt, 1943-ban baráti közbenjárásra felmentették a szolgálat alól, de 1944. május 20-tól ismét munkaszolgálatos lett. 1944. szeptember 17-én indították utolsó útjára a halálmenetet Mosonmagyaróvár felé. 1944. november 9-én Abdán a legyengült költőt tömegsírba lőtték.

Öt éve hunyt el vitéz Sebő Ödön (1920–2004. május 9.) magyar katonatiszt, főhadnagy. 1938-ban Székesfehérváron érettségizett. 18 évesen korengedéllyel vonult be az 1. budapesti gyalogezredhez. 1940-ben felvették a Ludovika Akadémiára, ahol 1942-ben hadnaggyá avatták. 1944 őszén a 32. hegyi határőrség zászlóalj tisztjeként embereivel a hatalmas szovjet túlerő ellen három hétig védelmezte a Gyimesi-szorosot. A szorosból való kitérés után a 22. gyalog tábori pótezred zászlóaljának parancsnokaként a rábizott katonákat állandó harcban továbbvezette a Székelyföldre, Felvidékre, Csehországot át Németországig. Visszaemlékezését „*A halálra ítélt zászlóalj*” című könyvében írta meg. Fia Sebő Ferenc népzenekutató, a hazai hangszeres népzenei és táncművelés egyik elindítója, a Sebő Együttes vezetője.

30 éve hunyt el Bibó István (Budapest, 1911. augusztus 7. – Budapest, 1979. május 10.) magyar jogász, politikus. Szegeden végezte felsőfokú tanulmányait, államtudományi, majd jogi diplomát szerzett, Bécsben és Genfben is tanult. Ezután közhivatalnokként kezdett dolgozni Budapesten. Legnagyobb hatású írásait a II. világháború után, 1945 és 1948 között írta. A háború utáni helyzetben nagy lehetőséget látott Magyarországra megújulására. Rájött, hogy a szovjet befolyás nem teszi lehetővé a reformokat, és egyre jobban elszigetelődött. Az 1956-os forradalomban a Nagy Imre-kormány államminisztere lett, emiatt a felkelés leverése után évekig börtönben volt. Szabadulása után nyugdíjazásáig a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárában tevékenykedett, de könyvei itthon ekkor sem jelenhettek meg. A Kádár-rendszerrel szemben csöndes és határozott távolságot tartott, feddhetetlen erkölcsösége és tudományos teljesítménye révén az ellenzéki értelmiség példaképévé vált.

80 éve született Kányádi Sándor (Nagygalambfalva, Hargita megye, Románia, 1929. május 10. –) Kossuth-díjas romániai magyar költő. 1941 és 1950 között Székelyudvarhelyen végezte középiskolai tanulmányait. Első versei 1950-ben jelentek meg. Még ebben az évben Kolozsvárra költözött. 1954-ben kapta meg magyar irodalom szakos tanári diplomáját. De mindennapos munkája továbbra is a különböző irodalmi lapok szerkesztőségeihez kötötte. 1960-tól nyugdíjazásáig a Napsugár című gyermeklapnál dolgozott. Jelenleg is Kolozsváron él családjával.

110 éve született és 65 éve hunyt el Boldog Salkaházi Sára (eredetileg: Schalkházi Sára) (Kassa, 1899. május 11. – Budapest, 1944. december 27.) a Szociális Testvérek Társasága nővére, közel száz magyarországi zsidó megmentője a nyilas uralom idején, vértanú. Tanítónői diplomát szerzett, de amikor a csehszlovák kormány hűségüket követelt a tanároktól, ő ezt megtagadta, így el kellett hagynia a pályát. Ezután könyvkötészetet tanult, húga kalapüzletében is dolgozott, felvidéki magyar lapokba írt. 1927-ben ismerkedett meg a Slachta Margit alapította Szociális Testvérek Társasága rend kassai tagjaival, 1929-ben elfogadták jelentkezését novíciának, végül 1940 pünkösdjén tette le az örök fogadalmat. Rendje a háború alatt küzdött a nemzetiszocializmus embertelen következményei ellen, üldözöttek százait bújtatták. Végül Sárát zsidók után kutató nyilasok vitték el és lőtték a Dunába. Boldoggá avatási eljárását rendje 1996-ban kezdeményezte, boldoggá avatási dekrétumát XVI. Benedek pápa 2006. április 28-án írta alá.

45 éve hunyt el Szilárd Leó (Budapest, 1898. február 11. – La Jolla, Kalifornia, USA, 1964. május 30.) magyar származású fizikus. Tanulmányait a Műszaki Egyetemen kezdte meg, de 1919-ben öccsével Berlinbe költözött. Tanulmányait „cum laude” fokozattal fejezte be. 1933-ban hagyta el az országot és előbb Angliába, majd 1938-ban az Egyesült Államokba költözött. Együtt dolgozott kora összes kiemelkedő fizikusával, úttörő munkát végzett az atomfizika terén. Ő volt az első, aki felismerte, hogy nukleáris láncreakció létrehozható. Mivel félelmetes lehetőségnek tartották, hogy először a náci Németország fejlessze ki az atombombát, meggyőzték Rooseveltet, hogy nekik kell elsőnek lenniük. Részt vett az erre irányuló Manhattan-tervben. A háború után elméleti biológiai kutatásokat végzett.

(Forrás: Neumann-ház – Jeles napok, MTA FKFI – HISTÓRIA, Új Könyvpiac – Évfordulók)

Nagy esztendők nagy tanúi...

Egy könyvbemutatóval egybekötött kötetlen beszélgetés részesei lehettek azok, akik részt vettek 2009. április 18-án este Horváth János közgazdász professzor életét dokumentáló film és Haas György történész Nagy Ferencről írt könyve bemutatóján.

A portréfilm megtekintése után Horváth János beszélt kalandos életéről, politikai szerepvállalásáról, az emigrációs évekről, hazatelepüléséről. Megosztotta velünk gondolatait a jelenlegi gazdasági és politikai helyzetről, az eszmecsere pozitív gondolatokkal gazdagított minket, tudatosította bennünk azt, hogy van más alternatíva, nem olyan rossz a helyzet, mint amilyenek gondoljuk. A lélek szerepét hangsúlyozta, a hit fontosságát, mert az anyag lélek nélkül nem ér semmit, a hazugság és rosszindulat hosszútávon nem képes egy államot működtetni. *A jóakarát, a szeretet és a felelősségvállalás elengedhetetlen ahhoz,*

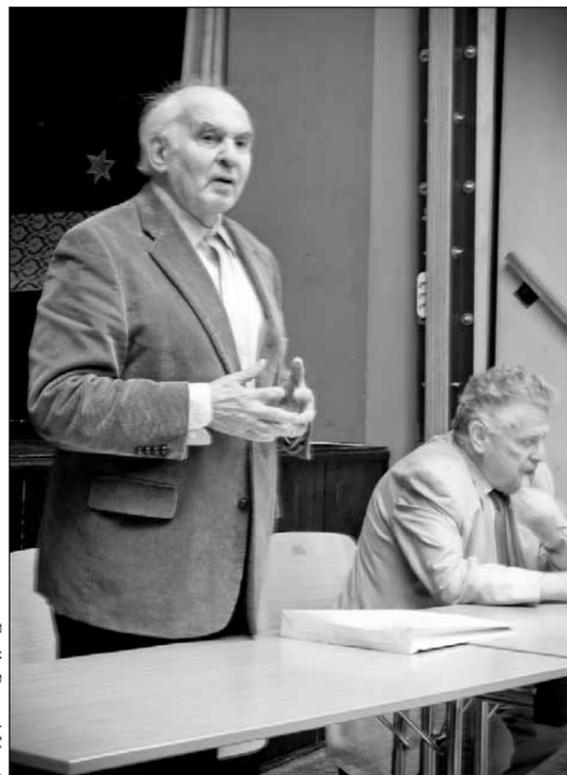
hogy jó munkát végezzünk, bármilyen területen tevékenykedünk is, a politikára ez fokozottan igaz. Lehetőség volt kérdésfeltevésre is, a professzor minden kérdésre komoly és megfontolt választ adott, nem nélkülözve a humort és a bölcsességet sem. Hihetetlen volt látni ezt az életszeretetet, jókedvet és tettekrevalóságot. A Nagy Ferenc hajdani miniszterelnök életéről szóló könyv bemutatója érdekes információkat tárt elénk, magam sem tudtam róla sokat, azon kívül, hogy Amerikába emigrált. Hatásos eszköze az ifjúság tudatformálásának az elhallgatás is, ez az est folyamán egyértelművé vált. Haas György ezért vállalkozott erre a feladatra, hogy tudatosuljon bennünk, hogy attól, hogy nem ismerjük pontosan és tisztán történelmünk ezen részét, még létező és történelmet formáló egyéniségek nőttek itt fel.

(Horváth János (1921) közgazdász, politikus, 1945-47-ig FKGP nemzetgyűlési képviselő, a miniszterelnök munkatársa, a Magyar Parasztszövetség gazdaságpolitikai igazgatója. 1956-ban emigrált, a Columbia Egyetem végzett, majd több egyetem professzora lett. 1997-ben hazatelepült, a Fidesz országgyűlési képviselője, az országgyűlés korelnöke.)

Haas György író 1965-től Bécsben élt emigrációban. Közíróként nyugaton megjelenő folyóiratokban publikált, a Szabad Európa Rádió tudósítója volt. 1990-től az FKGP külpolitikai tanácsadója. Könyve jelent meg Habsburg Ottóról, Trianonról, Tildy Zoltánról és legutóbb Nagy Ferenc miniszterelnökről.)

Akinek sikerült felkelteni az érdeklődését, az Haas György dedikált könyvét a Városi Könyvtárban megtalálja.

Nagy Ildikó



Fotók: Baranyai József

Eltemették dr. Mizsei Bélát

Nyolcvanhét éves korában, május elsején elhunyt dr. Mizsei Béla, a Független Kisgazda, Földmunkás és Polgári Párt volt országgyűlési képviselője, a JNSZM Népfőiskolai Társaság alapító tagja.

Jászberényi középparaszti családból származott. A Kisgazdapártba 1945-ben lépett be, s hamarosan a Független Ifjúság Jász-Nagykun-Szolnok megyei ügyvezetőjévé választották. E tisztsége révén listás képviselőként került 1945-ben a Nemzetgyűlésbe. 1947 júliusában – a balra tolódó tendencia miatt – kilépett a Kisgazdapártból, és visszavonult a politizálástól.

Jogi diplomát szerzett 1948-ban, majd bírói, ügyészi és ügyvédi szakvizsgát is tett. Ügyvédként dolgozott 1956-ban Mezőkövesden, ahol a forradalmi események résztvevője, a munkástanács tagja lett. Forradalmi tevékenységéért 1957-ben halálra ítélték, majd az ítéletet életfogytiglanra változtatta a Legfelsőbb Bíróság. 1963-ban amnesztiával szabadult. Ezt követően kertész technikus végzettséget szerzett, s e területen dolgozott főként Szolnok megyében. Szakmai könyvet írt a gumós begóniáról.

1988-tól ismét politizált, a Független Kisgazda, Földmunkás és Polgári Párt újjászervezésének egyik résztvevője volt. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei elnöke lett a pártnak, majd 1989-ben országos elnökhelyettesnek is megválasztották. 1990-ben a jászapáti választókerületben nyert egyéni képviselői mandátumot. Nem értett egyet Torgyán József pártelnök irányvonalával, így 1992-ben több társával együtt kizárták a Független Kisgazdapártból. Ezt követően az Egyesült Kisgazdapártba lépett át, de így jelentős politikai szerepe már nem volt. Élete utolsó éveiben Jászládány díszpolgárának választották. Az '56-os emlékermet is megkapta, valamint a Magyar Köztársaság Lovagkeresztjét is. Haláláig őrizte az igazi kisgazdapárti szellemiséget. Képviselői, politikai munkájáról visszaemlékezéseket írt, melyek a Jászvági Évkönyvben jelentek meg. Önéletírása *Életpályám* címmel 2006-ban, a forradalom ötvenedik évfordulóján jelent meg. 2009. május elsején hunyt el, Jászládány díszpolgáraként temették el május 9-én, a nagyközségben.

Publikálta:
Kiss Erika

Kőtábla és költészet

Kányádi Sándor a megbocsátásról

A Kossuth-díjas erdélyi költő kapta március 15-én a legmagasabb állami kitüntetést, a Magyar Köztársasági Érdemrend nagykeresztjét. Nemsokára nyolcvanadik születésnapját ünnepli.

– **Erdélyben, Nagyalambfalván született. Állítólag már az anyakönyvezéskor „politikai probléma” akadt.**

1929. május 10-én, a román királyság megalakulásának évfordulóján jöttem a világra. A hatóságok úgy döntöttek: „holmi magyart” nem regisztrálnak azon a napon. Így május 11-ét jegyezték be születési dátumnak.

– **Többször említette: gyerekkorában azt hitte, hogy a bibliai történetek a szülőföldjén „játszódtak”.**

A Nagyalambfalva melletti hegyet ugyanis Sínai-hegynek nevezték el a székelyek még évszázadokkal ezelőtt. Én pedig Mózesről tanultam meg olvasni, kőtábláról. Martos Mózesnek hívták a tanítónkat, aki nagy kőre írta fel: „Kezdetben vala az ige.” Mi meg lemásoltuk a betűket. Mócsi bácsi volt amúgy a falu „felolvasóembere” is. Jókai, Petőfi kötetivel járt házról házra, minden este másik családnál adott elő a könyvekből.

– **S ön kitől örökölte a művészi tehetséget?**

Kovalovszky Dániel felvétele Édesanyámtól. A falusi színjátzó kör primadonnája volt, gyönyörűen énekelt. Tizenegy éves voltam, amikor 1940 karácsonyán hirtelen meghalt. Azóta árvának érzem magam. Bár mindig vigasztalt, hogy anyám „felülről” egyengeti az utamat, vigyáz rám. Édesapám földműves volt, de rajongott az irodalomért. Tiszta, abrakos tarisznyájában hordta haza a könyveket a könyvtárból. Én már kicsi gyerekként szántottam-vetettem, éjjelente a lovakra vigyáztam az erdőben. Ha villámlott, csatogott az ég, egy fa odvába bújtam, s énekeltem, hogy ne féljek. Krónikus mellhártyagyulladásom miatt az orvos aztán azt javasolta apámnak: ne végeztessen velem több fizikai munkát. Adjon inkább kollégiumba tanulni. Akkoriban kezdtem verseket írni.

– **Mégis műszaki és fémipari szakiskolába jelentkezett.**

Előbb református gimnáziumba jártam Székelyudvarhelyen. Harmadikos kollégista voltam, amikor '44 márciusában bejöttek a német csapatok Erdélybe. Apámat elvitték a háborúba, én maradtam az iskolából, hogy otthon segíthessek. Édesapám szerencsére visszajött a frontról, én azonban már csak szakiskolába kerülhettem be. Egyik versem megjelent a faliújságon, és eljutott Páskándi Gézához is. Fiatalabb volt nálam, ám ő fedezett fel, s közölte írásaimat az általa szerkesztett Ifjúmunkás című lapban. De akkoriban még színésznek készültem. Fölvettek a kolozsvári színművészeti főiskolára, ahonnan fél év múlva kiiratkoztam.

– **Miért?**

Rájöttem, dalos szerepekhez nem elég jó a hangom. Ismertem Illyés Gyulát, neki mondtam el: otthagytam a színpadot. Azzal nyugtatott: „Ne bánkódj, Petőfi is azért hagyta abba a színészetet, mert nem tudott énekelni.”

– **Irodalmi pályája az ötvenes években indult. Költőként hogy érezte magát a diktatúrában?**

Az ötvenes évek elején még hittünk abban, hogy új korszak vár ránk. Romániában akkoriban virágozhatott a magyar kultúra és az anyanyelvi oktatás. A színművészeti után a kolozsvári egyetem magyar irodalom szakára jelentkeztem. Időközben munkatársam lettem az Utunk folyóiratnak, amelyet Tamás Gáspár Miklós édesapja főszerkesztett. Első verseskötetem '55-ben jelent meg Virágzik a cseresznyefa címmel. Amikor 1956-ban kitört a magyarországi forradalom, a Romániai Írószövetség tagjaként épp a Szovjetunióban voltam. Ott olvastam a Pravdában egy rövid hírt november 4-én: a szovjet csapatok visszatértek Magyarországra. Leningrádban írtam erről verset: „Duna-mentén hernyótalpak tiporják a forradalmat / Véreim

vére hull a hóra...” Persze csak sok évvel később jelenhetett meg.

– **Tudható: az '56-os forradalom bukása után súlyos retorziók érték a Romániában élő magyarokat is.**

A román nemzetállam kiteljesítése lett a meghirdetett politikai cél. Sorra zárták be a magyar iskolákat. Sok erdélyi rokonomat, barátomat letartóztatták. A feleségemet is. Románellenességgel, nacionalizmussal vádolták őket. Páskándi Gézá hat évre ítélték. Minderre a Securitate adott parancsot, de a házkutatásokban magyar rendőrök is részt vettek. Engem egyébként évtizedekig ugyanaz a szekus figyelte meg. Hadnagy volt, amikor „rám állították”, majd meredeken ívelt fel a karrierje. Később említettem is neki: „Az én hátamon lett magából ezredes.” Amúgy rendes ember volt, irodalombarát, még detektívregényeket is írt. Meghalt már. Ha nem lettem volna épp külföldön, a temetésére is elmegyek.

– **Meglepő, hogy szinte szeretettel beszél róla. Holott nyilván sokat ártott önnek.**

Többet is árthatott volna. De soha nem tartóztattak le, még a rendőrségre sem idéztek be. Egyszer megkérdeztem tőle: „Mi a jó abban, hogy beleavatkozik mások életébe?” Azt felelte: „Tálalozhatok olyan emberekkel, mint maga.”

– **A hatvanas évek végétől már Nyugatra is utazhatott, műveit több nyelvre lefordították, nemzetközileg elismert költő lett. Nem tervezte, hogy végleg elhagyja Erdélyt?**

Eszembe sem jutott. Noha a román hatóságok '87-ben felajánlották: hagyjam el az országot, vihetem a családomat, könyvtáramat is. Nem voltam rá hajlandó: idekötnék a gyökereim. Azt mondtam: „A szülőfalumban van egy utca, négyszáz éve Kányádi a neve. Hogyan is mehetnék el onnan örökre?” Bármilyen volt is a Ceausescu-rendszer, tartottam magam ahhoz az elvhez: rossz kutya az, amelyik a saját vackát is megugatja. Egy alkalommal Amerikában tartottam előadást ottani magyaroknak. A közönségből valaki felszólalt: hallották, hogy Erdélyben az utolsó magyar iskola is megszűnik. Mondtam neki, ez nem igaz, bár tény, a 2200 tanintézményből csak 1200 maradt. Az illető „együtt érzően” közölte: „Testvér, nem kell hazudnod, tudjuk, hogy oláh-kommunista-zsidó hármass elnyomás alatt állsz.” Dühbe gurulva tiltakoztam.

– **A rendszerváltás után ritkábban írt verseket. Azzal magyarázta: már kevésbé fontos a költészet.**

Erdélyben, diktatúrában az irodalom a szellemi továbbélés egyetlen eszköze volt. Ma már teljesen más a világ. Az persze jó, hogy nem kell „sorok között” üzenni, ugyanakkor nem tudom: szükség lesz-e még egyáltalán az irodalomra. Megváltozott az írásbeliség. Könyvek helyett internetet olvasnak, SMS-t írnak, s ez óhatatlanul kihat a nyelvre is. Tíz évvel ezelőtt negyvenezer példányban adták ki a versesköteteimet. Most jó, ha két-háromezerben. Nincs rá sem igény, sem pénz.

– **Határon túlról hogyan látja a magyarországi közéletet?**

Ilyen széthúzás Erdélyben nem létezik: ott elképzelhetetlen, hogy ne ünnepeljük együtt – mondjuk – március 15-ét. Nem értem, Magyarországon miért támadják egymást annyian, miért hánytorgatják fel örökké például az ügynökmúltat. Annak idején a feleségem egyik évfolyamtársa rendszeresen feljárt hozzánk. Egyszer elsírta magát: „Anyám nagyon beteg, külföldi gyógyszereket kell kapnia. A rendőrségen megfenyegettek, ha nem jelentek rólatok, anyámat nem kezelhetem tovább.” Megsajnáltam: „Ne félj, mindig mondani fogok neked annyit, amennyi édesanyád gyógyszeréhez szükséges.” Engem soha nem zsaroltak meg, nem tudom, mit tettem volna ilyen helyzetben. De fontos, hogy meg tudjunk bocsátani egymásnak. Az ítékezés nem ránk tartozik.

Sándor Zsuzsa interjúja

Das Kapital

A címet Marx Azonos című művéből kölcsönöztem. Károlyt nem kell bemutatni az idősebb olvasóknak, hisz talán néhányuk még a képét is cipelte egy-egy május 1-i felvonuláson. Nagy becsben tartottuk őt anno. Budapesten egy jó nevű egyetem viselte a nevét. A kelet-német barátaink egy egész várost neveztek el róla. Ma már persze a „közgáz”-nak is új neve van és Karl Marx Stad-ot sem találjuk a térképen. Mellesleg kis városunkban Jászfényszarun még utcanév őrzi az emlékét. A fiatal olvasók kedvéért nagyon röviden: Marx Károly a szocializmus egyik ideológusa, írt uralkodó és elnyomott osztályokról, köztük lévő antagonisztikus ellentétről, és, hogy ez az osztályharc viszi előrébb a történelem kerekét. Itt ott talán még logikusnak is tűnik a dolog.

Mi a fenét akarok? – kérdezi az olvasó. Csak nem valami régi párt-szemínáriumra készülök? Nos megnyugtatók mindenkit csak egy kis szatirikus kalandozásra hívom önöket öreg Károly művét mankónak használva nézzük végig történelmünket az őskortól napjainkig. Én olvasatomban Marx ott tévedett, hogy figyelmen kívül hagyta azt a tényt, az ember is egy állat csak kicsibbel okosabbnak gondolja magát a többinél. Az állat szót itt nemesebb értelemben használom hisz egy állat kedvtelésből nem öl. Bizonyára már mindenki ismeri azt a tényt a csimpánztól genetikailag csak 5%ba különbözünk. Nézzünk egy kutyát, itt is csak 25% az eltérés. Nos ha ezt elfogadjuk segítségül hívhatjuk az etológiát. Minden falkában csordában élő állatfajnál kialakul egy rangsor, alá és fölé rendeltségi viszony. A csoportot egy domináns hím vagy nőstény vezeti. Az alárendeltek mindig figyelnek, ha bármilyen gyengeséget látnak a csúcson, rögtön megpróbálják átvenni a hatalmat. Az élen lévők természetesen próbálnak vissza verni minden kísérletet ha mégis sikerül újra osztják a szerepeket. Úgy gondolom ez rendjén is van, a faj fennmaradását szolgálja. Ha nem így lenne az evolúció már rég felülírta volna a dologot, de működik például a farkasoknál. Mivel az ember is társas lény nálunk sem történik ez másképp. Nézzük hát történelmünket tömörítve csak a lényegre kiemelve.

Őskor: itt a legszembetűnőbb a hasonlóság egy farkas falkához. Még a horda létszáma is hasonló. Azt hiszem ezt nem is kell magyarázni.

Ókor: A zsákmányszerzés hatékonyságának növekedésével (állattenyésztés, földművelés megjelenése) lehetőség van a falkák létszámának ugrásszerű növekedésére. Megjelennek a rabszolgák tömegei, ők nem a falka részét képviselik ők a legértékesebb zsákmány. A falkák élén általában egy domináns hím akit különböző névvel illetnek: fáraó, császár stb. A falka, és territórium nagyságának csak a logisztika szab határt. A kor adott technikai színvonalán milyen gyorsan és milyen távolságra tudnak mozgatni anyagokat, illetve milyen gyors az információ áramlás.

Középkor: Az első időkben a logisztika terén jelentős a visszaesés a nagy fejlődés a rabszolgatömegek beemelése a falkában, mint jobbágyok. Csökken a lázadási hajlam, motiváltabb lesz később főleg a tűzfegyverek megjelenésével a jobbágy akár már meg is halhat a falkáért.

Újkor: A falkák nemzeti jelleget öltenek. A technika robbanásszerű fejlődésének köszönhetően egyes szerencsés falkák óriási mértékben ki tudják terjeszteni territóriumukat, megtudják szerezni a hatalmat más falkák felett. Óriási gyarmatbirodalmak jönnek létre. A falkák közt megindul a harc a territóriumukért. A legfőbb eszköznek még a katonákat tekintik, ezt kihasználják, mint a zsákmány megtartására, mint az egymás közti konfliktus megoldására. Már születőben van a tőke a legtökéletesebb fegyver. A falkán belüli szerepek még egyértelműek, fehérek, és feketék. Tudjuk ki a tőkés ki a munkás, az érdekek egyértelműek. Az elit először a szocializmusnak nevezett társadalmi kísérletben próbálja a viszonyokat elmaszatozni. Ha tiéd a gyár ki ellen lázadsz? Hisz te vagy magad az elit. Persze természetesen mind ez csak illúzió. Közben kiteljesedik a pénz, mint tőke korlátlan hatalma. Igazából már nincs szükség a katonákra. Az erősebb falka elég ha felvásárolja a gyengébb termelő eszközeit. A profit máris szabadon áramlik ki az adott területről. Ha kellő mennyiségű kölcsönt is adunk, és sikerül kellőképp eladósítani az adott csoportot már az adógarasok nagy részét is megtudjuk szerezni. Mindez egyetlen puska lövés nélkül a drága és macerás katonák mellőzésével megtörténik. A „tőke szabad áramlásának” kevés falka tud ellenállni, talán csak a hitben erős első-sorban az iszlámmal felvértezett csoportok. Ha még szerencsétlenségükre valami értékes zsákmányt birtokolnak például: olaj sor kerülhet a katonák alkalmazására. Kialakulnak a nemzetek feletti elit globális falkák. A viszonyok már a többség számára átláthatatlanok, nem tudni ki a tulajdonos, kik álnak a színpalok mögött. A feszültség levezetésére, létre jött a demokrácia. Ha valamivel elégedetlen vagy, csak várnod kell a következő választásnál szavazatoddal módosíthatod az irányon. Addig is szurkolhatsz valamelyik párt táborában. Természetesen mindez egy behatárolt keretek között.

No de most álljunk meg egy pillanatra! Még mielőtt valaki demokrácia ellenesnek tartana, leszögezem, mint ahogy az öreg Churchill is megmondta: rossz dolog a demokrácia de jobbat nem tudok nála. Tehát ne sülyedjünk a nihilizmusba tessék csak szavazgatni, ha lehetőség van rá. Nem mindegy. Hogy kis falkánkat egy farkas vagy csak egy a farkasokkal táncoló vezeti. Végezetül engedjenek meg még egy klasszikust. Joda mester szavaival élve „Mostanában mintha zavart éreznék az erőben”. Lehet, hogy valami új van születőben?

Babszem Jankó

Kitekintés, szomszédolás

Gömörszőlős – ökofalu

Gömörszőlöst ma népszerű „ökofaluként” emlegetik itthon, sőt határainkon túl is. A fenntarthatóság jegyében olyan fejlesztési programot valósítanak meg, melynek segítségével példaértékűen őrzik meg népi értékeinket.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a magyar-szlovák határ mentén található Gömörszőlöst ma népszerű „ökofaluként” emlegetik itthon, sőt határainkon túl is. A fenntarthatóság jegyében olyan fejlesztési programot valósítanak meg, melynek segítségével példaértékűen őrzik meg népi értékeinket. A British Airways 1999-ben „Turizmus a holnapért”-díjjal ismerte el törekvéseiket.

Az Aggtelek felé vezető útról megközelíthető településen élők ragaszkodnak lakhelyükhöz és szívvel-lélekkel kötődnek múltjukhoz. A falubeliek elképzelései szerencsésen találkoztak az 1992-ben létrejött, 1993-tól gömörszőlősi csoportot is működtető, miskolci székhelyű Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány céljaival. Az alapítvány munkatársai dr. Gyulai Iván ökológus vezetésével a „Gömörszőlős, egy fenntartható falu” címet viselő falufejlesztő program kapcsán számos régi épületet újítottak fel, szervezik, ösztönzik a népi kismesterségek és népművészeti hagyományok fenntartását, segítik a turizmus szervezését. Létrehoztak egy gyapjűfeldolgozó műhelyt és egy oktatóközpontot. Az alapítvány célja a fenntartható fejlődés eszmeiségének terjesztése, valamint helyi, gyakorlati modellek kimunkálása.

– Nem múzeumfalut, hanem élő falut szeretnénk fenntartani, és megmutatni látogatóinknak azt a helyet, ahol a fenntarthatóság megélhető, ahol látogatóink tevékeny résztevőivé válhatnak a fenntarthatóság gyakorlásának – mondta dr. Gyulai Iván. – Célkitűzéseink kiemelt eleme a szemléletformálás, ezen belül az ökológiai kultúra fejlesztése, a rendszerszemléletre való nevelés és a fenntarthatósággal összefüggő ismeretek oktatása. A falu, annak szűkebb és tágabb környezete kitűnő hátteret biztosít céljaink megvalósításához.

Melegvíz, kollektorral

Energiahordozó-készleteink kezdenek kimerülni, a Nap viszont kimeríthetetlen és környezetbarát energiaforrás. A használati melegvizet termelő napkollektorok egy tisztább világ előfutárai. A kollektor nem csupán szennyezés nélkül képes előállítani hőenergiát, hanem rövid időn belül képes kitermelni a beruházási költségeket is. A gömörszőlősi oktatóközpont tetején 15 m² felületű kollektor látja el használati melegvízzel az oktatóközpontot és a szállásépületet.

– A kollektorok, amelyeket magunk építettünk meg a kalákás építőműhelyben, sorosan vannak kötve 5-5 modulonként, és egy 1400 literes szolár-bojlerrel fűtenek a kazánházban – tudtuk meg Vrstyák Mónikától, a BAZ Megyei Környezetvédelmi és Területfejlesztési Kht. ügyvezetőjétől. – Használati melegvíz előállításánál a teljesítmény hozzávetőleg 20 kW. A napsütéses órák száma Magyarországon évi 2000-2200 között változik, aminek segítségével egy család számára 70-75%-ban előállítható a használati melegvíz. Ha a szolár-bojlerünk fel van töltődve hővel, 2-3 napra 16 szállóvendég használati melegvíz-igényét fedezi.

Napkollektoros gyümölcsaszaló

Az egyik legrégebbi tartósítási módszer az aszalás, amely teljes értékű, tartósítószermentes eljárás. A régi tapasztalatokat felhasználva az oktatóbázison napkollektoros gyümölcsaszalót is bemutatnak. Ez a modern technológiák és a régi módszerek hasznos ötvözésének jó példája. A gömöri napkollektoros gyümölcsaszaló működési elve rendkívül egyszerű. A fekete kollektorfelszín elnyeli a napsugárzást, felmelegszik, és felmelegíti az előtte és mögötte lévő levegőt. A meleg levegő felfelé áramolva keresztülhalad az aszalólábon. A felmelegedett levegő relatív páratartalma kisebb, mint a környezetéé, így nedvességet képes elvonni az ott található aszalnivalókból. Arra kell ügyelni, hogy a felszín ne legyen csillogó, és ne legyen túl vastag, mert akkor megakadályozza a hőleadást a hátsó oldal felé.

Az örökség védelme

A fejlesztések tervezése mindig összekapcsolódik az épített örökség védelmével, hiszen a megóvás legjobban akkor biztosítható, ha van gazdája és funkciója a régi házaknak. Az oktatóközpontot egy régi magtárból alakították ki, a szállásépület egy összeomlott cseleldház helyén létesült. Az alapítványosok nem kifejezetten a szép épületeket keresték, inkább a csúnyábbakat. Ilyen épületben valósították meg a gyapjűfeldolgozó műhelyt is.

Százéves gépekkel termelnek

A csaknem százéves gépekkel üzemelő kártolóműhely működő ipartörténeti gyűjtemény, ahol a kártolás és a fonálkészítés folyamatát lehet végigkövetni. A foglalkozásokat az oktatóközpontban tartják, ahol egyebek mellett helyi alapanyagokra építve a nemezelés technikájával ismertetik meg az érdeklődőket. A termékek elkészítése gömöri hagyományokra épül, díszítésükhöz helyi motívumokat használnak, helyben, lehetőleg természetes alapanyagokból, egyedileg, kézi munkával készítik. Az elkészített termékek közül meg lehet vásárolni a bio-gyapjűval töltött paplanokat, párnákat, továbbá kötött gyapjűpulóverekeket, sapkákat és egyéb ajándéktárgyakat.

Oktatás a természetben

Az ökofaluba látogatók számára ingyenes előadást tartanak a fenntartható fejlődés értelmezéséről, és bemutatják a gömörszőlősi „Fenntartható faluprogram”-ot is. Népszerűek a természetismereti játékok, és sokan tekintik meg az oktatóközpont környezetbarát technikai berendezéseit, valamint a biokertet is. A csoportfoglalkozásokon a népi építészeti hagyományok diavetítéssel, falusétával egybekötött megismertetése után a látottak alapján természetes anyagokból modellezik a látogatók a kiválasztott épületegyüttest. Mézskalácsot is készíthetnek, és kirándulhatnak a keleméri Mohosokhoz.

Szűcs István

A Hősök szobra

Mint a legtöbb magyar településen, úgy Jászfényszarun is megtalálható az I. világháború áldozatainak tiszteletére állított emlékmű.

A városunkban található szobrot 1924. július 6-án avatták fel nagy ünnepség keretében a Templomkert északi végén. A Hősök szobrát két, a korszakban keresett és neves szobrászművész készítette: Pongrácz D. Szigfrid és Vass Viktor. A korabeli hatalmas infláció miatt azt is tudjuk, hogy a szobor költségeit nem koronában, hanem természetben fizették, így az 65 mázsa búzába került.

Emlékművünk egyik alkotója Pongrácz D. Szigfrid a csehországi Brünnben született 1872-ben. A bécsi Iparművészeti Akadémián szobrászatot tanult, majd 1894-ben Budapestre költözött és felvette a magyar állampolgárságot (ekkor magyarosította eredeti családnevét Popperről Pongráczra). 1897 tavaszán a Múcsarnok kiállításán szerepelt először Vízözön című domborművel. Szobrai megtalálhatók voltak a budai királyi palotában, a budapesti Osztrák-Magyar Bank palotájában és a Corvin-áruházban is. A Tréfa című apró bronzszobra és az Elégia című nagy női aktja a Szépművészeti Múzeumban található. A művész több korabeli neves személyről mellszobrot is készített. (Például Tisza István miniszterelnökről és Pécsi Erzsi színművészről.) Margó Edével együtt alkotta meg az aradi Kossuth szobrot és 1914-ben a debreceni Kossuth szoborcsoportot, mely ma is látható művük. Köztéri alkotások mellett a szobrász több síremléket is készített.

Számunkra különösen érdekes Jászárószállás hősi emlékműve, amit szintén Pongrácz alkotott 1924-ben, és hasonlít a Fényszarun látható emlékműre. Pongrácz D. Szigfrid 1929-ben hunyt el valószínűleg Budapesten.

A Hősök szobra másik alkotója, Vass Viktor 1873-ban született Szombathelyen. Pongráczhoz hasonlóan a bécsi Iparművészeti Akadémián tanult szobrászatot. Ezután Tilgner Viktor mellett dolgozott hat évig. 1901-ben tért vissza Budapestre. 1909-től vett részt a Múcsarnok kiállításain. 1930-ban pedig műteremkiállítást rendezett emlékműveiből és síremlékeiből. A szobrász munkássága alatt érmeteket is készített. Pályája során közel háromszáz művészi síremléket készített (Nagy részük a budapesti Kerepesi úti temetőben látható. Kiemelendő a Martinovics síremlék, Hauszmann Alajos építész síremléke, az Égerváry család és a Rémy család síremlékei.) A síremlékeken kívül számos köztéri emlékművet is készített. Így például nevéhez köthető a Fekvé nő korzóval, Bolyai János szobrai Budapesten és Pázmány Péter kőszobra a szegedi Dóm téren.

Vass munkásságának jelentős részletét adják az I. világháborús emlékművek, hiszen harminckét hősi szobrot készített, például Nagytétényben, vagy a budapesti Ludovika kertjében álló Tiszti hősi emlékművet, de számunkra érdekesebb, hogy Pusztamonostor és Jászfelsőszentgyörgy emlékműve is a művész keze munkáját dicséri. Vass Viktor 1955-ben hunyt el, Budapesten.

A két szobrász számos helyen közösen dolgozott. Így Pongrácz és Vass közös munkája a szabadszállási I. világháborús

emlékmű, mely 1922-ben készült. Magyarország egyik legszebb I. világháborús emlékművét is a szobrász páros készítette, mely a jászberényi Lehel vezér téren látható és a csatakürtöt fúvó jász huszárt jeleníti meg.

A Fényszarun található emlékmű fő alakja a gyalogos katona, aki jobbra fordulva szomorú arccal lehajtott zászlót (talán az ezred zászlót) tart a kezében. Ez a mozdulat nyilvánvalóan az elesettségre és a gyászra utal. A katona és a zászló mögött a hősiesség és a bátorság szimbólumaként egy babérfa leveles ága látható. A szobor katonaalakja szuronybojtos bajonett alapján valószínűleg őrmestert ábrázol. Az viszont bizonyos, hogy a Jászság területéről a budapesti 29. honvéd gyalogezredbe és a császári és királyi szolnoki 68. gyalogezredbe sorozták a férfiakat, így a fényszarui katonák is e két ezredbe kerülhettek. Az őrmester mögött magas fal áll, melynek tetején a koronás kiscímer látható. A címer alatti felirat után betűrendben az I. világháborúban elhunyt 186 katona neve szerepel a fal mindkét oldalán. Úgy tűnik azonban, hogy a neveket később pontosították, ezért a tervtől elröven az emlékmű hátoldalán a betűrendes felsorolás végére a „kimaradt” hősök neveit vésték föl, szintén betűrendben. Az I. világháborús emlékművet egykor kis halomra állították, és a szobrot szép fa kerítéssel kerítették körbe, de mára a kerítés nyomtalanul eltűnt, és a halom is jelentősen megsüllyedt. Sajnos a műkőből készült szobor állapota nem túl jó, jelentős felújításra szorul. Számos rongálás található rajta. Így a Szent Korona keresztjét valószínűleg még a II. világháborút követően törhették le, a talapzaton több repedés fut végig, a műkő mára pedig számos helyen letöredezett, sőt vandálok letörték a katona fülét is.

Feliratai:

”...NYUGOSZNAK ŐK A HŐS FIAK
DŰLŐ CSATÁK UTÁN...”

AZ

1914-18. ÉVI VILÁGHÁBORÚBAN
ELESETT HŐS FIAI EMLÉKÉNEK
JÁSZFÉNYSZARU NAGY KÖZSÉG
KÖZÖNSÉGE
MCMXXIV

Farkas Kristóf Vince



Fotó: Pető István

A jászok napja

Május 6., a Jászok Redempciójának – önmegváltásának – ünnepe. Ennek tiszteletére a Duna Televízió tematikus napot rendezett. A jászok és a kunok idén önmegváltásuk 264. évfordulóját ünneplik: 1745-ben hatalmas anyagi áldozatok és kemény katonai kötelezettségek teljesítése révén váltották meg szabadságukat. A Mária Terézia által kibocsátott kiváltságlevél a Német Lovagrenddel, valamint a Pesti Invalidus Házzal szembeni jobbágyi kötelezettségektől mentesítette őket. Az elszármazottak csakúgy, mint a Jászság népe május 6-án évről-évre a szabadulásra emlékeznek.

A hajnali Gazdakörrel induló műsorfolyam a magyarországi jász népcsoport múltját és jelenét idézi meg. Jeles jászok, kiváló művészek sora mutatta be az érintetlen szépségű tájat, a népi, egyházi és világi építészet remekeit. Megismerhettük viseletüket, táncaikat, szokásaikat, híres ételeiket: a gancát, a herőcét, a mackot, a pandurgulyást Szó esik a rokon népekről: az oszettekről és az irániakról no meg a csányi dinnyéről. S mi több, Lehel vezér kürtje is felharsant – hiszen az egykor autonómiát élvező, magyarrá lett népcsoport őrzi nemzeti ereklyénket.

Francia vendégek Jászfényszarun

A Közép-Kelet Európai Vidékfejlesztő Központ szervezésében városunkban járt a Franciaországi Faluházak Szövetségének (FNFR) delegációja Bali István, az AGRARIA-APURE elnöke és Nagyné Kiss Mária, a JNSZM Népfőiskolai Társaság elnöke kíséretében.

A küldöttség tagjai: Jean-Maarie Beurton, az FNFR elnöke, Chantal Tramoy, az FNFR elnökségének tagja, a Cluny Faluház elnöke és Catherine Sigot, a Cluny Faluház elnökségének tagja. A látogatás célja az volt, hogy megismerjék a hozzájuk hasonló szervezeteket Magyarországon. A francia faluházak tevékenységi körét hazánkban az állami intézmények és a civil szervezetek együttes munkája teszi ki. Fényszarun a művelődési házat, a könyvtárat tekintették meg először, és értesültek az itt folyó munkáról.

a helyi önkormányzat és a régiók elismerik és támogatják is ezt a hálózatot, hiszen több forrásból, rendkívül sokszínű, sokrétű programot, alkotó és nem befogadó tevékenységet szerveznek és bonyolítanak le. A faluházak célja az olyan fa-



lusi értékek megőrzése, mint a felebaráti szeretet, összetartozás, szolidaritás. Megőrizni azokat a dolgokat, amelyeket a modern kor, a civilizáció elvett tőlünk. Ezután részletesen bemutatkoztak a helyi civil szervezetek: a FÉBE és a BLNT, illetve a BLNT elnöke bemutatta a jelenlévő magyar vendégeket. A helyi sajtót, a Mi újság Fényszarun?-t Bordásné Kovács Katalin, a szerkesztőbizottság elnöke, a Pipafüstöt Kovács Béláné Pető Magdolna, felelős kiadó mutatta be – kiemelve a civil, önkéntes munkát, az együttműködésre való törekvést, a civil érdekérvényesítést. A bemutatkozás utáni beszélgetés és eszmecsere keretében a vendégek kifejezték abbéli szándékukat, hogy nyitottak a további együttműködésre. A beszélgetést egy rövid séta követte a városban, ahol megtekintették a Tanítók emlékművét, a Bedekovich-emlékfát, a háborús emlékműveket, a díszkutat. A baráti találkozó egy jó hangulatú vacsorával, tartalmas beszélgetéssel zárult.

Nagy Ildikó



Fotók: Pető István

A program a Rimóczi-kastélyban folytatódott, ahol ízelítőt kaptak a magyar népzeneből a Horz Banda előadásában. Ezt követte a szakmai párbeszéd, a francia helyzet, program bemutatása, megismerhettük a tevékenységüket, amely olyan közösségi formát képvisel, ami mintegy 60 éve szolgálja Franciaországban a vidéken élő embereket. A faluházak egyesületi formában működnek, konföderációban, a települések lakosai szerveznek kulturális és egyéb programokat. Az állam,

Akikre büszkék vagyunk!

Már több alkalommal volt lehetőségünk meghallgatni a hatodik éve működő Horz Banda zenéjét, gyakran fellépnek a közeli-távolai települések színvonalas rendezvényein és itt Jászfényszarun is. A művészetoktatási intézmény tanárai, oktatói joggal lehetnek rájuk büszkék! Munkájuk gyümölcse szépen, lassan beérett.

Örömmel tudatjuk Kedves Olvasóinkkal, hogy 2009. május 27-én 18.00 órakor lemezbemutató hangversenyre kerül sor, megjelenik a Horz Banda első, önálló hanglemeze. A rendez-



vényre minden érdeklődőt, népzene kedvelőt szeretettel várunk!

A rendezvény helyszíne: Jászfényszaru, Szabadság út 2., a Kisiskola Művészeti udvara.

A zenei CD-t Unger Balázs, az együttes művészeti vezetője, tanára készítette elő s rögzítette. A CD-n a Jászság zenei anyaga mellett számos más tájegység népzenei irányzatából is ízelítőt hallhatunk, a Kalotaszegi muzsikától a Kossuth nőtárig. Zenei fellépők: Kaszai Martin, Tóth Mercedesz, Radics Ran, Koczka Bence, Fekete Csilla, Fekete Imre, Németh Anna, Németh Erika, Németh Ottó. Énekelnek: Bordás Júlia, Bordás Nóra, Fekete Csilla és Tóth Julianna.

Kazsainé Ocskó Györgyi

Kedves Barátunk!

A Jászfényszarui Művészeti Iskola jászfényszarui és boldogi tagozata ismét meghirdeti a népzene oktatást 6-tól 22 éves korig. A Horz Banda után ismét szeretnénk egy ütős kis bandát összehozni a Jászságban. A zenekar alapjai már most megvannak, de nagyon várjuk a további jelentkezőket!

Kérem, ha vagy ön, vagy gyermeke, vagy rokona, ismerőse zenét szeretne tanulni, keressen fel minket!

Bővebb információ a honlapon:
web.mac.com/cimbaliband/oktatas/

Rövid hírek

Pályázati felhívás

Jászfényszaru Város Önkormányzat Képviselő-testülete a külkapcsolatok ápolására a város költségvetéséből 750.000 Ft összeget különített el. A testület úgy határozott, hogy az egyenlő esélyek biztosítása miatt az elkülönített keret terhére 2009. május 31-ig pályázhatnak azok a csoportok, civil szervezetek, amelyek terveiben, pályázataiban nemzetközi tevékenységek szerepelnek és a település érdekeit szolgálják. A beadott pályázatok egységesen, egy időben kerülnek elbírálásra. A Testület javasolja, hogy a pályázatban konkrét időpontok, költségek kerüljenek feltüntetésre. Természetesen a keret teljes felosztása nem kötelező.

Örömmel tapasztaltuk, hogy Jászfényszaru köztereit és főutcáját virágok színesítik s egyre több idegen is dicséri a szépülő utcaképet. Vigyázzunk rá! Reméljük, hogy a további fejlesztés – szépítés is szerepel a tervek között és a Szabadság úton hosszabb szakaszon is gyönyörködhethünk majd az üde, gondozott muskátlikban. A település lakosainak de első sorban az ide látogatóknak sok segítséget nyújtanak a főút mentén elhelyezett információs táblák – szép a szemnek és hasznos útmutatást adnak. Egy kis áttekintést követően az esetleg hiányzó információkat még pótolni is lehet – pl. a Városi Könyvtár helyének megjelölése.

1874 – Magyar Néplap

1. sz., január 2.

HELYZETÜNK

Eddig mindenki észrevehette, hogy mostani politikai helyzetünk tarthatatlan. Olyanok vagyunk ez év [1873] végén, mint a rossz gazda, ki visszanezve kiadásaira és bevételeire, kétségbeesve látja: hogy nemcsak az erszénye üres, hanem a háztartása is olyan zilált, miszerint csak napról napra élhet meg egy ideig. Az országgyűlés, fájdalom, későn vette vagy akarta észrevenni e bajokat, miket az ínséges év még csak nevelt, az emberek, bár óhajtanák is a jobbat, úgy vannak néha az eseményekkel, mint ahogy a mívelt társalgó előszobja az asztalfeletti regulákban, hogy az ember csak akkor nyúljon a levezéshez, mikor a szomszédja már enni kezd.

Csakhogy ha mindenki azt várja, míg a szomszédja kezdeményez valamit, akkor az lesz belőle az eredmény, miszerint senki sem kezd semmit, a leves elhül s abban marad.

A MI BAJUNK

Kormányfőink, országos képviselőink, újságíróink közül utóbbi időben sokan találgatták, hogy tehát voltaképpen mi lehet a mi bajunk, mert az orvos se tud betegén addig segíteni, míg baját ki nem puhatolta. De hiába, hasztalanul tanakodtak, a szeg fejére egyik se tudott ütni, már aztán, hogy a szemük volt-e rossz, vagy a kalapácsuk ingott a nyelen, azt nem tudjuk; az azonban világos, hogy nem találták el, pedig oly közel feküdt hozzájuk bajaink kútforrása, hogy a félig vak is észrevehette volna...

...rájöttünk, hogy bajunk fő kútforrása nem egyéb, mint az, hogy az adófizetők nincsenek képesítve adójuk pontos befizetésére, mert kormányunk lehet, hogy minden egyebet megtett, de erről az egyről egészen megfeledkezett, valamint megfélemedezett képviselőházunk is, holott, ha ebben az irányban történik valami lendület, nem lettünk volna kénytelenek a drága kölcsönért országról országra házalni, mert az adók pontos befizetése megtöltötte volna állami pénztárainkat, s így nem kellene évről évre a romlás hozó országos hitelműveletekkel megbirkózunk, hanem mennénk előre szépen, a haladás útján, s teremtenénk oly állapotokat, melyek az országot felvirágoztatják.

Mikszáth Kálmán

Életmód

Hogyan uralkodhatunk az evési kényszeren?

Az étel varázsa folyamatosan csábító és mindennél erősebb lehet. Nem csoda hát, hogy e csábításnak ellenállni olyan érzelmi kihívást jelent, ami nagyban kihat a hangulatra. Külön eltökéltségre van szükség ahhoz, hogy ellent tudjunk állni a naponta eléünk táruló ételek választékának. Sokak számára, akik arra törekednek, hogy egészségesek maradjanak és változtassanak étkezési szokásaikon, továbbá csökkentsek a súlyukat, az étel csáberejével szembeni ellenállás sok energiát felemészítő küzdelem. A hétköznapi életben minden pillanatban felbukkanhat egy hely, ahol csábító illatok vagy ínycsiklandó ételek látványa teszi próbára folyamatosan az akaratot.

Sokan az ételeket használják arra, hogy megbirkózzanak a napi problémákkal. Ebben a helyzetben az evés nyugtató, kényelmi és menekülési szerepet tölt be. Olyan tevékenység, amelyhez valaki automatikusan és gondolkodás nélkül fordul azért, hogy hangulati komfortérzete meglegyen, és egyúttal valahová tudjon menekülni.

Változtasson!

Egyik módja annak, hogy csökkentse az ételnek adott hatalmat, kezdje mindegyik napját olyan pozitív szándékok listájával, mint: „Ma egészségesen akarok táplálkozni. Ma tornázni akarok. Ma nem eszem gyorsétteremben. Ma ellenállok a kedvenc ételeim kísértésének, uralkodom az evési kényszeremen.” Ezeket a személyes szándékokat ágyazza bele a napjába, majd az egész életébe. Ha pozitív szándékokkal kezdi a napot, segíti abban, hogy máshová összpontosítsa a figyelmét, mint korábban, tudatosítsa az új dolgokat magában, és ösztönzi önt arra, hogy határozott és tudatos döntéshozóvá váljék. Ez megteremti a kellő alapot a változásra.

Az igazság az, hogy a végén úgyis minden a változtatásról szól. Ha eredményt akar elérni a nap végére, máshogy kell döntenie a nap folyamán. Tudatos és hosszú időn át kitartó erőfeszítést igényel, hogy bekövetkezzék az ön által áhított változás. Az nem történik meg egyik napról a másikra.

A változás egy folyamat, nem egyetlen esemény.

Rakjunk rendet a szervezetünkben!

A húsvéti ünnepek felforgatták táplálkozási szokásainkat, és úgy érezzük, az emésztésünk sem a régi? Ha igen, „rendet kell tennünk” a szervezetünkben a nagy ünnepi lakomák után, és tanácsos visszatérnünk a helyes táplálkozási ritmushoz, hogy jó formában kezdjük a tavaszt.

Az ünnep jelentős alkalom abból a szempontból is, hogy szeretteink nagyobb körében összegyűlünk a fehér asztal mellett. Ugyanakkor biztosra vehető, hogy a kiadós étkezések jelentős felfordulást jelentenek emésztőrendszerünk számára. Ilyenkor óhatatlanul többet eszünk, gazdagabb a menü, a fogások gyakran magasabb kalóriaértékkel, zsír- és cukortartalommal rendelkeznek, mint a hétköznapiakban. Viszont kevesebb bennük a rostos anyag, a vitamin vagy nyomelem. A táplálkozási egyensúly ugyanakkor felborul, ritmusa eltolódik. Hiszen tovább üldögélünk az asztalnál családunk, barátaink körében, később fekszünk le. És persze kevesebbet mozgunk...

Vissza kell térnünk a meghatározott időben történő étkezéshez, a könnyű, egészséges, tápanyagokban gazdag ételekhez. Természetesen továbbra is kerülni kell a nasolást a főétkezések között – bármennyire is vonzóak a megmaradt húsvéti csokoládék, sütemények. És az ünnep utáni időszakban különösen fontos, hogy ne hagyjunk ki egyetlen főétkezést sem, valamint mindig biztosítsunk elegendő időt az evésre, rágjuk meg jól az ételt, ezzel is segítve emésztőrendszerünk megfelelő működését. Ha pl. hajlamosak vagyunk a sietésre, a sebtében történő evésre, az étellel együtt több levegőt is „lenyelünk” – innen is eredhet a felfúvódás.

Fogyasszunk rostós ételeket!

Ne feledkezzünk meg hát a rostos élelmiszerekről, melyek minden időben fontosak, de ünnepek után kiemelt jelentőségűek van. Hiszen gondoskodnak arról, hogy ne legyenek emésztési gondjaink, illetve minden-

képp hozzájárulnak a belek, a korábban megterhelt gyomor állapotának javulásához. Kb. 30 gr rostot tanácsos elfogyasztanunk naponta, aminek sokszor a felét sem visszük be szervezetünkbe az átlagos, háromszori főétkezéssel. Ezért tegyük a megszokottnál jóval több gyümölcsöt, apróra vágva, friss szezonális zöldséget az asztalra otthon, és vigyünk belőle jó adagot a munkahelyünkre is. A kenyérszámba pedig kerüljön teljes kiőrlésű gabonából készült pékáru – jól tesszük, ha elfelejtjük a fehér kenyeret...

Figyeljünk jobban a testmozgásra!

Elsődleges fontosságú, hogy mozogjunk többet a bőséges étkezések jellemezte ünnepek után, hiszen a testmozgás jól tesz az emésztésnek is. Törekedjünk arra, hogy bármennyire elfoglaltak vagyunk, naponta legalább fél órát gyalogoljunk a szabad levegőn ahelyett, hogy egy-egy járműre várakoznánk vagy autónkat vennénk igénybe adott útvonalon, ezen idő alatt.

Emellett végezzünk rendszeresen olyan tornagyakorlatokat, melyek a gyomortájékon lévő izmokat is megmozgatják, illetve a masszázs is jól tesz ilyenkor.

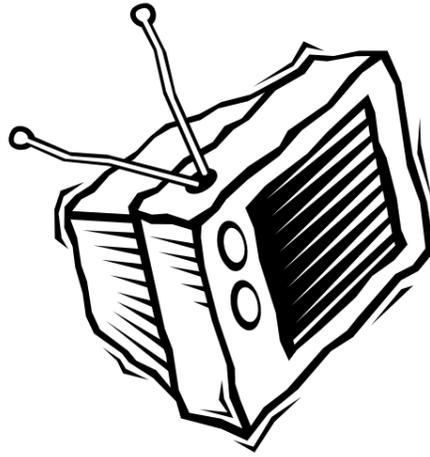
Relaxálás és jó alvás

A stressz és a késői lefekvés is negatív hatást gyakorol emésztésünkre, amely miatt lelassulhat. Így ha minden idegszálunkkal figyeltünk arra, hogy a kellő rendben menjenek a dolgok az ünnepek alatt, azaz egyfajta feszültségben éltünk, ne csodálkozzunk emésztési problémáinkon. Ha ez így történt, végezzünk relaxációs gyakorlatokat, és pihenjünk többet a nagy vendéglátás után.

Ami pedig az alvást illeti: az eltérés a megszokott lefekvés időtől vagy a kevesebb alvás szintén rossz hatással lehet az emésztőrendszer működésére. Ezért tanácsos az ünnepek után mindezt bepótolni, és a szokásos időben nyugovóra térni.

www.patikamagazin.hu

A tévézésről, csak úgy...



Manapság divat szidni a tévét, annak ellenére, hogy mégis mindenki nézi estéről estére. Mi ez, ha nem ellentmondás. Mert, ha nem jó a műsor, hát bizony ki kell kapcsolni a készüléket. Annyi mást lehet helyette csinálni, például: családi életet élni, olvasni, rádiót hallgatni, kulturális rendezvényekre járni, zenét hallgatni.

Ha viszont úgy döntünk, hogy tévét nézünk – mert ez sem bűn –, még akkor sem, ha manapság elég pejoratív értelmezést kapott ez a szokás, akkor legyünk tudatosak. Él az a kép a kulturális köztudatban, hogy aki tévéz, az igénytelen, antiszociális, hanyagolja emberi kapcsolatait, a tévé előtt zabál és hízik, a sorozatszereplők életét éli a sajátja helyett, stb. Ez nem mindig igaz, a kulcsszó az igényesség. Vagyis az, hogy gyakorlattá váljon a válogatás, az, hogy az ember ne céltalanul nézze a képernyőt, hanem csak akkor kapcsolja be, ha valami ténylegesen érdekli. És ne a tévé irányítsa az életét. És bármennyire hangoztatják is, igenis lehet értékes adást találni minden csatornán.

(Én mondjuk sorozat orientált vagyok, így manapság kedvez nekem a tévéműsor, de én sem nézek mindent, csak amiben fantáziát látok. Ezen kívül vadászom a jó filmeket, ezekkel általában az m1-en, m2-n, illetve a Dunán találkozom. Külföldi adók közül pedig a BBC Prime és az MGM említésre méltó.)

A másik nagyon fontos dolog, hogy ne más cselekmény helyett tévézzünk, ne váljon szokássá, hogy az egész család, ahelyett, hogy az asztalnál enné, a tévé előtt fogyasztja el a vacsoráját. (Ez ugyanis duplán hizlal, mert nem az evésre koncentrálnak, hanem a műsorra.) A gyerekeknél különösen veszélyes, ha magukra hagyjuk őket a tévével, nem véletlenül írják ki a korhatáros kísérő szöveget, hogy szülői felügyelet mellett. A gyerekek bármikor le-

het kérdése, amire válaszolni kell, hogy ne maradjon benne bizonytalanság vagy félreértés. Mindig panaszkodunk, hogy a mai gyerekek nem szeretnek olvasni, hát hogy is szeretnének, ha már annyira képernyő függőek, hogy azt már képzeletük is megcsínyli, és előbb utóbb szövegértési gondjaik is lesznek, hiszen a képernyőn minden leegyszerűsítve látnak. A könyv ugyanis nem tudja felvenni a versenyt a képi megjelenítéssel, hiszen nem egy a céljuk, az egyiké az elmélyedés a képzelet világába, a másiké a gyorsaság és a könnyen érthetőség.

De a tévé nem rossz dolog, csak jól kell használni, hisz nagyon sok szépsége van. És amit látunk, azt mindig meg lehet beszélni, de mindig kritikusan kell szemlélni, okosan kell tévézni. Személy szerint én mindennek szeretek utánajárni, információkat gyűjteni az egyes adásokról, mert szenedélyes tévés vagyok, olyan, aki nem néz meg akármit!

Ajánlott oldalak a világhálón:

www.port.hu

http://www.origo.hu/teve/index.html

www.sorozatjunkie.hu

www.sorozatguru.hu

www.tv.com (angol nyelvű)

www.tvguide.com (angol nyelvű)

Személyes műsorajánlat:

- **m1:** szerdánként 20.10-től Montalbano felügyelő – kortárs író regényéből készült krimi, amelynek az atmoszférája és jellemkidolgozása magával ragadó. Szombatonként 20.15-től Poirot és Miss Marple történetei – klasszikus krimi Agatha Christie-től, BBC-s feldolgozásban.

- **Duna II. Autonómia:** csütörtökönként 21.40-től A dibley-i lelkész – az angol humor kedvelőinek.

- **RTL Klub:** hétfőnként 22.05-től Dr. Csont – érdekes téma, kiváló párbeszédekkel, kidolgozott jellemelekkel. Csütörtökönként 22.50-től Ments meg! (Csak azoknak, akik vevők a fekete humorra és szeretik Denis Leary-t!)

- **TV2:** keddenként 23.40-től A médium – családi és egyben természetfeletti témát boncolgató sorozat, a hétköznapi és földöntúli problémák párosításával.

- **Hallmark:** hétfőtől csütörtökig 21.00-tól A médium (itt is műsoron). Hétfőtől péntekig 13.00-tól Amy-nek ítélve – családi sorozat.

- **BBC Prime:** csütörtökönként 20.45-től Lekvár és Jeruzsálem (Nőegylet) – Csak azoknak, akik vevők az angol fekete humorra!

Ne feledkezzünk meg a korhatárról!

Nagy Ildikó



ITTHON VAGYUNK ÉRTÉKET TEREMTÜNK! JÁSZ-TAKARÉKSZÖVETKEZET

Ragadja meg az alkalmat!

Építkezzen lakáscélú támogatás (közismert nevén szoc.pol.) és kamattámogatásos kölcsön igénybevételével!

Felújításhoz, korszerűsítéshez kedvező forint hitelek a Jász-Takarékszövetkezetnél!

Mezőgazdasági munkákhoz vegye igénybe a takarékszövetkezet által forgalmazott gazdakártyát és területalapú támogatást!

Keresse fel fiókjainkat!

Jászberény, Szabadság tér 9-10.,

Jászfényszaru, Pusztamonostor, Jászfelsőszentgyörgy,

Szolnok, Súlyom u. 3., Jászsalszentszentgyörgy, Jászládány,

Jánoshida, Jászboldogháza, Alattyán, Jásztelek



Nevezetes napok

A búzaszentelés

A búzaszentelés története több ezer esztendő múltra tekinthet vissza. A természet növényeket károsító betegségek megjelenését az ember évezredek óta istensapásként, bűneinek büntetéséeként tekintette. A görög-római mitológiában minden jelenségnek, minden bajnak külön-külön istene volt! Ezek egyike, az ősi itáliai Rogibusz istenség arra volt hivatva, hogy a gabonavetésekről elhárítsa a gabonarozsdák okozta betegséget. Rogibusz tiszteletére és engesztelésére minden éváprilis 25-én mutatják be a szokásos áldozatukat. A rómaiaknak az volt a szokásuk, hogy ezen a napon Rómából a Via Claudia 5. mérföldkövéhez mentek, hogy az ottani berekben kutyát áldozzanak. A görögök idejében ezt a kultuszt a rozsdaiszternek, Erysibiosznak mutatták be, hogy fordítsa el földjükön a rozsdajárvány okozta csapásokat.

A kereszténység búzaszentelő szertartásának első, hitelesnek tekinthető nyomai a IX. századból maradtak ránk. A rómaiakhoz hasonlóan április 25-éhez kötötték ezt az eseményt. Ezen a napon Szent Márk evangélistát ünnepli az egyház, de nagyjából ez az az időpont, amikor az ősszel elvetett búza olyan fejlődési állapotban van, hogy a gabonarozsdák és más károsítók gyakran és könnyen támadják.

A frankok földjén elterjedt magánajtatóságából alakult ki a későbbi, már „hivatalosnak” is tekinthető, imádsággal és körmenettel egybekötött szentelési gyakorlat a XI. században, német nyelvterületen, majd onnan terjedt tovább, Magyarországra is gyorsan eljutott. A búzaszentelés napja hivatalos egyházi ünnep volt, maga a szentelés az egész Kárpát-medencében hasonlóképpen történt.

Szent Márk napján minden község népe, a pap vezetésével körmenet keretében kivonult a határba. Magukkal vitték a mások is használt templomi zászlókat és a feszületet. Általában minden évben más-más helyre mentek, de csak oda, ahol szép és gondozott volt a búzatábla. A kijelölt táblához érve a hívek körülvették a papjukat, aki imádkozott, majd megszentelte a vetést. A szertartást követően mindenki igye-

kezett legalább néhány szál szentelt búzát tépni, azt mindig az imakönyvükben őrizték. A búzaszentelési körmenet alatt és közben litániát imádkoztak és énekeltek. A szertartás végén a pap a négy világtáj felé fordulva négy evangéliumi szakaszt énekelt, annak jeléül, hogy az áldást az egész határ, sőt az egész világ búzavetésére kéri.

A búzaszentelési körmenetet az ötvenes évek elején betiltották, azt követően vagy a templom falain belül végezték el a búzaszentelést, vagy kénytelenek voltak még arról is lemondani!

Napjainkban már nem tiltja senki, s így a búzaszentelésnek – legalábbis elvben – nincs akadálya. Nagy kár volna tehát, ha hagynánk feledésbe merülni, hiszen a hitben való erősödésünket és gyarapodásunkat is szolgálja.

Őrizzük, ápoljuk ezt a tisztas hagyományunkat is féltő szeretettel. Ne feledkezzünk meg arról, hogy ezt a Földet mi csak bérbe vettük az unokáinktól. Ezért kötelességünk azt minden szép hagyományunkkal együtt továbbadni nekik – ápoltan, tisztán ésszerűen.

Bognár Sándor
ny. egyetemi tanár

Áldozócsütörtök

Áldozócsütörtök a húsvét utáni negyvenedik napra esik, ahogyan a liturgia nevezi, Urunk mennybemenetelének ünnepe. Magyarországon a katolikusok, akárcsak néhány más országban nem csütörtökön, hanem a következő vasárnap emlékeznek meg Krisztus utolsó megjelenéséről.

A liturgikus elnevezés tökéletesen leírja az ünnep lényegét: Krisztus húsvétkor feltámadt, János evangéliuma szerint megjelent Mária Magdolnának és a tanítványoknak, majd a negyvenedik napon – áldozócsütörtökön – felemelkedett a mennybe.

A katolikus egyház alaptanítása, hogy Krisztus testével és lelkével együtt ment a mennybe, emberi mivoltát a Szentháromság (Anyá, Fiú, Szentlélek) isteni közegébe helyezte.

Az áldozócsütörtök elnevezés valószínűleg arra utal, hogy a húsvéti áldozás határideje ezen a napon járt le a katolikusoknál.

Érdeklőség:

Áldozócsütörtök a Gergely-naptár szerint változó dátumú ünnep. A következő sorokban az ünnepnap időpontjai olvashatóak:

- 2008. május 1.
- 2009. május 21.
- 2010. május 13.
- 2011. június 2.
- 2012. május 17.

Pünkösöd

Pünkösöd a kereszténység legfontosabb ünnepei közé tartozik, ám modern változata nem alakult ki, mint a karácsonynak vagy a húsvétnek.

A Szentháromság ünnepei a karácsony, a húsvét és a pünkösöd. Az előbbi kettőt nem kell magyarázni, a pünkösöd azonban alaposan vizsgálatra szorul.

Jézus keresztre feszítése után harmadnapra feltámadt, megjelent a tanítványoknak, majd a negyvenedik napon felszállt a mennybe. Erről emlékezünk meg húsvétkor és Urunk mennybemenetelének ünnepén, más néven áldozócsütörtökön.

Jézus mennybemenetele után viszont a tanítványok félelemben éltek, nem merték hirdetni az igét. Ezért az Úr leküldte a föld-

re a Szentlelet, hogy elárassza a hívek lelkét és bátorságot adjon nekik. A Biblia leírása szerint a tanítványok kis közösségben imádkoztak, amikor az égből zaj támadt, vihar keveredett és tüzes nyelvek csaptak fel jelképezve a Szentlélek eljövételét. A pünkösöd lényege tehát, hogy a Szentlélek leszállt a földre és az apostolok megkezdték a térítést. A lépéssel lefektették az egyház alapjait, így az ünnep az egyház születésnapja is.

Pünkösödvasárnap mindig május 10-e és június 13-a közé esik, a húsvét utáni 50. napra. A római egyház papjai pünkösödkor piros miseruhát öltenek magukra, amely a Szentlélek színe.

Kovács Béláné Pető Magdolna

2013. május 9.
2014. május 29.
2015. május 14.

* * *

Juhász Gyula:

Föltámadás után

Negyven napig még a földön maradt
És nézte az elmúló tájakat.
És mondta: Ez Jordán, ez Golgota.
Itt verejték volt és emitt csoda.
És nézte, hogy a játszó gyermekek
Homokba írnak nagy keresztek.
És nézte, hogy a sírján csöndesen
Megnő a fű és borostyán terem.
Aztán megállt a Tábor tetején.
Oly könnyű volt a szíve, mint a fény.
Mint pelyhet, érezte az életet
És derűsen és némán mennybe ment.

Kovács Béláné Pető Magdolna

Pipafüst

Közéleti Civil Hírmondó

Kiadja:

Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság

Felelős kiadó:

Kovács Béláné Pető Magdolna

Szerkesztőség:

5126 Jászfényszaru, Fürst Sándor u. 1.
Fax: (57) 422-527 · E-mail: info@bedekovich.hu

Szerkesztőbizottság elnöke:

Dr. Palencsár Csaba

Készítette: az Új Berea Kft.

Tel.: 455-9080, fax: 455-9081

e-mail: ujbera.kft@chello.hu

Felelős vezető: a Kft. ügyvezető igazgatója

ISSN 1789-6304

A lap megjelenését támogatja:



Szociális és
Munkaügyi
Minisztérium

Szociális és
Munkaügyi Minisztérium



Nemzeti Civil
Alapprogram

A város képviselőtestülete 2009. április 16-án soron kívüli ülést tartott. Erre meghívót csak a képviselőtestület tagjai kaptak. A 2009. évi munkatervben – az előző évekhez hasonlóan – deklarálják, hogy a képviselőtestület tagjai, a bizottságok külsős tagjai soros és soron kívüli ülésekre meghívót kapnak. Ezek a meghívók nem minden esetben jutnak el a bizottsági tagokhoz. Ez esetben sem kaptam meghívót, a város honlapján nem jelent meg az ülés ténye, illetve személyes érdeklődésemre sem tudtak felvilágosítást adni, hogy ez most zárt, vagy nyílt ülés lesz...

Beszámolóimban már érintettem, hogy szükségesnek tartom a nyíltság, az információáramlás folyamatos biztosítását a választópolgárok tájékoztatása érdekében. Mert hogyan szavazzon az ember négy-évente arról a tevékenységről, amiről semmilyen fogalma nincs. Azt látja, hogy a település fejlődik, de nem biztos abban, hogy nem fejlődhetne jobban. Ezért ezúton is kérem a Tisztelt Képviselő Hölgyeket és Urakat, hogy az őket a testületbe delegáló választópolgárok jogainak érvényesülése érdekében ismét fontolják meg, hogy a testületi ülésekről a médiában (pl. televízió) átfogóbb módon tájékozódhassunk.

Tájékoztató

az aktuális képviselőtestületi ülésekről

Jászfényszaru Város Képviselőtestületének 2009. április 29. ülése: Győríné dr. Czeglédi Márta polgármester asszony tartós távolléte miatt az ülést Győri János alpolgármester úr vezette. Szokásomhoz híven, a napirenden szereplő öt téma közül csak a közérdeklődésre leginkább számot tartó napirendekről számolok be. Az ülésre később érkezett Sinkovics Rajmund, Lovászné Török Magdolna (hivatalos elfoglaltság miatt), nem volt jelen Zsámboki Sándor és ismét Berze Péter.

2. napirendi pont: Éves ellenőrzési jelentés. 2008-ban négy célterületet ellenőrzött Jászfényszaru Város Önkormányzata megbízásából az At-Ro'21 Bt. A külsős cég az Önkormányzatnál ellenőrzött témákban a pénzügyi elszámolásokat rendben találta.

4. napirendi pont: Előterjesztések: Valamennyi előterjesztést a pénzügyi bizottság tárgyalta meg. Ezek között szerepelt a Jászkapu Turisztikai Egyesület, a Péter Cerny Alapítvány és Polgár Város Polgármeste-

renek kérelme anyagi segítségnyújtásra. A testület valamennyi kérelmező által kért összeget megszavazta. A külkapcsolati keret biztosítása érdekében a képviselőtestület úgy határozott, hogy május 31-ig a civil szervezetek pályázzanak, és ezek alapján kerül meghatározásra az adható összeg, amelynek kerete 750.000 Ft. A testület azt is kifejezésre juttatta, hogy ez az összeg nem feltétlenül teljes nagyságában kerül szétosztásra.

A Magyar Államkincstár Észak-alföldi Regionális Igazgatósága megvizsgálta a központi költségvetésből származó támogatások, hozzájárulások 2007. évi elszámolását. Jogerős határozatában a Városi Önkormányzatot a központi költségvetésből jogtalanul igénybevett 4.275.000 Ft támogatási összeg visszafizetésére kötelezte, valamint a jegybanki alapkamat kétszeresének megfelelő késedelmi kamatot köteles megfizetni, amely már meg is történt. Tehát összesen mintegy 5.000.000 Ft kifizetésére

került sor, ami azt is jelenti, hogy 2007-ben az alapfokú oktatási intézményeket (óvoda, iskola) ezzel az összeggel az eredeti költségvetésen felül „támogatta” az Önkormányzat. A határozat indoklásában a magyar és nem magyar (roma) nyelven folyó kisebbségi oktatás dokumentációját hiányolták. A testületi tagok joggal kérdezték a jelenlévő illetékest, hogy mi ennek az oka? Ő válaszában a törvények nem egyértelmű voltában találta meg a probléma gyökerét. A testület – mivel már az összeg ügyi visszautalásra került – utólagosan jóváhagyta mindezt. Reméljük, hogy a 2008. évi támogatások vizsgálatánál ilyen probléma nem merül fel...

A Művelődési Ház hangosítására, valamint parlafű-mentesítés önrészeire 200-200.000 Ft-ot szavazott meg a testület. A sportszervezetek önkormányzati támogatására a beérkezett pályázatok alapján a testület 500.000 Ft-ot hagyott jóvá, a bizottság által javasolt felosztásban: Jász Íjászok – 100.000 Ft, JFV SE – 65.000 Ft, Dermesztő – 60.000 Ft, asztaliteniszesezők: 55.000 Ft, egyházközség szabadidős csoportja: 60.000 Ft, női focicsapat – 60.000 Ft és lány kézilabdacsapat – 100.000 Ft.

Kaszai Tamás



A csíksomlyói búcsú – Pünkösöd

A székelyek nagy ünnepét, a csíksomlyói búcsút, hagyományosan pünkösdkor tartják. Messzi földről érkeznek a zarándokok a kegytemplomhoz, Máriát dicsőíteni. A búcsú története 1567-re nyúlik vissza, amikor is a székelyek legyőzték János Zsigmond seregeit a Hargita Tolvaj-hágójánál. Ennek a győzelemnek az emlékére kezdtek el a hívek a kegyhelyre járni, hogy pünkösöd napján együtt várják a szentlélek eljövételét. Manapság több ezer hívő eljön ide a világ minden tájáról. A csángók, a székelyek, a magyarok együtt imádkoznak a Szűz Anyához, sokan nyírfaágat tartanak a kezükben, amit Mária szimbólumnak tartanak. A körmeneten gyakran felcsendül a Boldogasszony anyánk és a Székely himnusz.

Étkezési szokások

Pünkösdkor a paraszt családoknál is ünnepi ételek kerültek az asztalra. A Pünkösöd hagyományos étele a rántott csirke és az idei liba uborkasalátával. Juhtartó gazdáknál szokás volt a pünkösdi bárányból való ételek készítése: báránysült, báránypaprikás. Szintén kötelező volt valamilyen édes kalács készítése (fonott kalács, túrós lepény, mákos kalács,

meggyes lepény). Sárközben sós kalácsot sütöttek, melyet tejföllel, borssal kentek meg. A bodza leveléből és virágából főzött szörpnek, teának minden betegséget gyógyító hatást tulajdonítottak.

Meggyes lepény

A lisztet a vajjal, tojássárgájával, tejföllel, a citrom reszelt héjával, sóval, porcukorral, vaníliás cukorral és élesztővel összedolgozzuk. Két részre osztjuk, majd hűtőbe tesszük. A meggyet megszórujuk a cukorral, vaníliás cukorral, dióval és a citrom reszelt héjával, majd jól elkeverjük. A tésztából két lapot nyújtunk, az egyiket félig megsütjük, majd a leszűrt meggyel beborítjuk, ráteszük a másik lapot, megkenjük a tojással, majd közepes hőmérsékleten megsütjük. Porcukorral megszórva tálaljuk.

Mivel Pünkösöd esetén nem alakult ki olyan hagyományos étel, mint Karácsony, vagy Húsvét esetén, ezért tulajdonképpen bármit főzhetünk, amit egyébként vasárnap is szoktunk.

Baliné Bazsó Mária

Jász ételek

Pandúrgulyás

Szárított tárkonnyal, kakukkfűvel, lestyánnal, kurkumával, csilivel és egy kevés szerecsendióval fűszerezett pincegulyás marhalábszáróból? Vagy inkább juh húsból készült palóc gulyás a 40 literes bográcsból? Netán tárkonyos füstölt-pulyka-gulyás kötöttgaluskával? Vagy mégis a meghökkenítő nevű pandúrgulyás?

Több mint kétszáz éve az utazók eledele volt ez az étel. Pontosabban: „az utazó magyarok eledele a gulyás – mely a csordapásztoroktól ered – és nem más, mint elaprózott marhahús, melyet hagymával, borssal és köménymaggal bográcsban főznek meg”. Szirmai Antal „Hungarian in Parabolis” című, Budán 1804-ben megjelent könyvének fentebb idézett részletének tárgya nem azonos sem a gulyásleves, sem a vendéglőkben kapható gulyással, ami általában pörkölt, zöldség, víz és krumpli, esetleg csipetke. És nem ismerne rá magyarországi névkonára a külföldön rendelhető „ungarisches Gulasch” sem: magyar specialitás gyanánt ugyanis legtöbbször szálfásra párolt marhahúst kapunk lisztel sűrített, esetleg zöldséges, tejfölös mártásban, gyakran knédliivel...

Ezzel – ezekkel – szemben a magyar pásztorok, pusztai emberek jellegzetes ételének, a gulyásnak hagyományai vannak. A gulyás eredetileg marhapásztort, csordást jelentett a magyar nyelvben, idővel pedig a pásztoremberek bográcsban főtt ételét, a gulyásos húst vagy gulyáshúst is. Egészen a XIX. századig, a magyar nemzeti öntudat megerősödésének időszakáig nem is került ki a pásztrok bográcsából, mások addig legfőljebb út menti szerény vendégfogadók kosztjaként és katonaeételként kerülhettek vele kapcsolatba.

A szolnoki Csányi Sándor (a tehetséges fiatal színésznek és a nem kevésbé tehetséges bankárnak egyaránt csak névrokona) több éve gyűjti a korabeli jegyzeteket, szakácskönyveket és ételleírásokat azért, hogy bebizonyítsa, a gulyás minden kétséget kizáróan eredeti magyar étel, noha megtalálható a Kárpát-medence több országában, van lengyel, erdélyi, délvidéki-szerb változata is.

– A mai magyar családi konyhában és a vendéglátóhelyeken a legismertebbek a marhahúsból, birkahúsból, babból készült gulyások. Konyhakultúránkban a bográcsgulyás zöldséggel az alföldi jelzőt kapta, az alföldi gulyás csipetkével pedig a szegedit. Villásgulyás az étel neve, ha a pörköltbe krumplit és vizet teszünk. A gulyás nem tartozik a könnyű étek közé, de ma már készítik egészségesebben: zsírmentes változatban, gombával, joghurttal, zöldséggel, szárnyas hússal felhasználásával.

– A sokféle gulyás közül melyik a legnépszerűbb?

– Kinek melyik ízlik. Mi a szolnoki gulyásfesztiválon regisztrált bográcsok száma alapján 2005-ben 403 marha, 137 bab- és 60 birkagulyást versenyeztettünk. Speciális gulyás – vad-, sertés-, csirke-, zöldbabos, illetve vegetáriánus

zöldség-gulyás, káposztás (lengyel) gulyás, valamint mindszenti kakasgulyás, csángó, szegedi és vajdasági gulyás – hús bográcsban főtt. Kipróbálták a versenyzők azt is, milyen lóhússal, struccal, pulykával, mangalica sertéssel helyettesíteni a hagyományos húsokat.

A speciális gulyások között is speciális a pandúrgulyás. Jászberényben keletkezett, ahol a város akkori főkapitánya – és talán névadója? –, dr. Lantos Bálint (ma ügyvéd) ismeri az étel keletkezésének történetét:

– Egyszer a vendégek késve értek oda az étterembe, és azonnal akartak enni valamit. De a konyhán már csak maradékok voltak. Ezek feljavításából és kipótlásából készült el az első pandúrgulyás. Maradt egy kevés borjúpaprikás, akadt egy kis sűrű zöldbab, raktak még hozzá krumplit. Dúsították egy kis velővel, és a végén még zöldborsót is szórta bele egy keveset, nemkülönben persze mindenféle zöldek, és tejfölt meg tejszínt is. Ezt végül készre rotogatták, és friss kenyérral rövid időn belül tálalták. Leves is, második is egyszerre, sűrű, laktató fogás, eteti magát. A hozzávalók pontos arányát nem tudom, csinálni már csináltam – az nagyon finomra sikerült – de csak érzék után, merthogy ettem már az „eredetiből” is vagy kétszer.

Megszereztük a receptet! Méghozzá a jászági ételek főzőversenyén 2005-ben díjnyertes pandúrgulyásét. Íme:

Pandúrgulyás

Hozzávalók (10 személyre): 80 dkg borjúhús (apró), 50 dkg sertésvelő, 15 dkg gomba, 15 dkg zöldborsó, 15 dkg sárgarépa, 15 dkg levestzöldség, 10 dkg vöröshagyma, 1 dl tejföl, 2 dl tejszín, 15 dkg zsiradék, csemege paprika, tárkony, kapor, mustár, tárkonyecet, babérlevél, só.

A borjúhúsból hagyományos módon pörköltet készítünk. Mikor a hús félig megpuhult, hozzáadjuk a metéltre vágott gombát, zöldséget, sárgarépát, zöldborsót, sertésvelőt. Ízesítjük babérlevéllel, tárkonnyal, kaporral, mustárral. Fölengedjük csontlével. Készre főzzük. Dúsítjuk tejföllel, tejszínnel, és tárkonyecettel ízesítjük.

Juhani Nagy János

(Részlet a szerző *A faszén és én* című könyvéből.)

* * *

Macok

Hozzávalók: 1 kg krumpli, 30 dkg liszt, 3 dl tejföl, 1 dl olaj, 3 kávéskanál só, 2 gerezd fokhagyma, s a sütéshez is fél l olaj.

A nyers krumplit lereszeljük, hozzáadjuk a tejfölt, az olajat, a sót, a fokhagymát, majd a lisztet. Összekeverjük. Lángostészta kell kapnunk. Ha túl sűrű lenne kis tejjel hígítjuk, ha túl híg, akkor kis lisztet adjunk még hozzá. Evőkanállal szaggatva forró olajban sütjük.

Nagy Dánielné, 45 éves, Jászapáti.

Célba ért egy gondolat

Jósorsom, kíváncsiságom vagy csak a szakmai érdeklődésem vezetett-e, nem tudom. De elmentem, és nem csak jelen voltam, hanem meg is érintett, be is fogadott az est hangulata. A *költészet és mi* irodalmi esten ugyanis elhangzott egy költemény – Ady Endre: A Mindegy átka. Jött ez a vers, és elgondolkodásra készítetett, vajon kinek szól, milyen üzenetet közvetít? Miért olyan kísérteties a hasonlóság az akkori Magyarország lelkiállapota és a mai között?! A vers alaphangja nagyon is aktuális, ami azért meglepő, mert hajlamosak vagyunk azt hinni, a múltunk tökéletes, egyfajta aranykor, pláne a boldog békeidők. És akkor itt a vers, amely 1913-ban íródott, az I. világháború előtti időszakban. Vészterhes és mámorító idők voltak ezek, nagyot fordult a világ négy év alatt, ennek súlyát hordozta magában a haldokló monarchia, amely nem volt képes változtatni. A rabság láncainak szorítása már sokaknak nem fájt, mások viszont a közelgő világégésben egy új kor eljöttét látták. „Rabok legyünk vagy szabadok? Ez a kérdés, válasszatok!” Petőfi verse még mindig aktuális. A vers nyilván a változás, változtatás igényét, belső kényszerét közvetíti az olvasó felé. A mindegy szó tulajdonnevesítése Ady sajátossága, ezzel is nyomatékosítva, hogy korántsem mindegy, Nemtörődömség, vállrandítás, kiábrándultság, fásultság, reményvesztettség van e szó mögött, de hogy jutottunk el idáig, kik fogták a kezünket és kik vezettek minket? Miért hagytuk, hogy vezessenek, vajon túl késő már, vagy lehet innen is újjászülni, ha tesszük a Mindegy ellen? Kinek a kezében van a változtatás kulcsa, aki bent van, vagy aki kint? Kinek van joga ahhoz, hogy változást idézzon elő? Vajon lehet-e a változást kontrolálni, megfelelő mederbe szorítani, vagy önjáró folyamat lesz? Manapság gyakran eszembe jutnak az alábbi Karinthy sorok, még akkor is, ha az élethelyzet nem, az ábrázolt érzélem viszont nagyon sokunkban ugyanaz.

„Itt vagyok, az Elhagyatottság Harmincadik Szélességi, a Szégyen

Századik Hosszúsági

S a fogatösszeszorító Dac

Végső Magassági Fokán, valahol messze vidéken

És kíváncsi vagyok, lehet-e még jutni előbbre.”

(Üzenet a palackban)

A kérdés az, hogy van-e a változásnak létjogosultsága, időszerűsége, előbújik-e a rejtekéről, vagy győz a Mindegy? Illúzió, álom vagy valóság nemzetünk jobb jövőjében hinni? Az élet nem fekete és fehér, csak bizonyos helyzetek azok, az igazság kimondása, a becsület keresése, a hazugság legyőzése mind-mind a tisztaság, az újrakezdés irányába visz minket, mert van, amit ki kell mondani ahhoz, hogy jobb legyen. És ne feledjük, a remény marad utoljára!

A költészet sok mindenre jó, legfőképp arra, hogy gondolkodásra készítet. Sok ilyen alkalom kellene. Sajnálhatja, aki nem volt ott április 26-án a Rimóczi-kastélyban, A *költészet és mi* esten, mert rengeteg mély és komoly vers hangzott el, remek tolmácsolásban. Sok-sok üzenet, mely reméljük nem csak hozzám jutott el.

Nagy Ildikó

A mindegy átka

Sorakoznak s elfutnak a hetek,
Míntha kórház-szagtól futnának.
Talán nem volt soha ilyen beteg
Az Élet, mely szennyesen bukdos
S nem tud eljutni tiszta kuthoz.
Máskor se volt itt élni jó dolog,
De viharok sürűbben jöttek
És többen voltak zúgó bátorok.
Most már a reménytelen Mindegy
Túlságosan meggyőzött minket.
A Mindegy, mi ma mindent összetör,
A lány ujjakat összefonja,
Hogy nem szorul össze az ököl.
S hogy itt még valami teremjen,
Gyertek, menjünk a Mindegy ellen.
Igenis: kell a bátor lobbanás
S nem élet, hogyha nem kiáltjuk,
Hogy minden vannál mindig jobb a más.
Gyujtsuk ki jól a sziveinket:
Csak azért se győzhet a Mindegy.

(1913)